

Republika Srbija
VRHOVNI KASACIONI SUD
Prev 328/10
23.09.2010. godina
Beograd

Vrhovni kasacioni sud, u veću sastavljenom od sudija: Stojana Jokića, predsednika veća, Mihaila Rulića i Mirjane Derasimović, članova veća, u privrednom sporu po tužbi tužioca N... DOO iz N., koga zastupa punomoćnik V. K., advokat iz B., protiv tuženog „C...“ AD B., koga zastupa punomoćnik R. T., advokat iz B., radi isplate 4.721.784,08 USD u dinarskoj protivvrednosti izjavljenoj protiv presude Višeg trgovinskog suda sa sedištem u Beogradu Pž. br. 1009/09 od 2.7.2009. godine, u sednici veća održanoj dana 23.9.2010. godine, doneo je

R E Š E N J E

USVAJA SE, revizija tuženog „C...“ AD B., UKIDAJU presuda Višeg trgovinskog suda sa sedištem u Beogradu Pž. br. 1009/09 od 2.7.2009. godine i presuda Trgovinskog suda u Beogradu P. br. 4006/06 u stavu 2. i 3. izreke, u kojima je pravnosnažno obavezan tuženi da plati tužiocu 4.721.784,08 USD u dinarskoj protivvrednosti sa kamatom po stopi od 5,8% na godišnjem nivou u dinarskoj vrednosti, a počev od 20.12.2005. godine, pa do isplate i troškove spora u iznosu od 1.487.000,00 dinara, i predmet vraća Privrednom sudu u Beogradu na ponovno suđenje.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Trgovinskog suda u Beogradu P. br. 4006/06 od 9.12.2008. godine, odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca za obavezivanje tuženog da mu preda obveznice C. banke I. izdate radi namirenja duga I. tuženom u vrednosti od 4.721.784,08 USD i da na navedeni iznos vrednosti obveznica plati tužiocu kamatu po stopi od 5,8% na godišnjem nivou počev od 20.12.2005. godine, pa do isplate.

Stavom 2. izreke prvostepene presude usvojen je tužbeni zahtev i obavezan tuženi da tužiocu plati 4.721.784,08 USD u dinarskoj protivvrednosti sa kamatom po stopi od 5,8% na godišnjem nivou u dinarskoj protivvrednosti počev od dana 20.12.2005. godine, pa do isplate. Rešenjem o troškovima spora sadržanim u stavu 3. izreke prvostepene presude obavezan je tuženi da tužiocu plati parnične troškove u iznosu od 1.487.000,00 dinara. Prev 328/10

-2-

Viši trgovinski sud sa sedištem u Beogradu presudom Pž. br. 1009/09 od 2.7.2009. godine odbija kao neosnovanu žalbu tuženog i potvrđuje pomenutu prvostepenu presudu u žalbom pobijanom delu.

Protiv drugostepene presude tuženi izjavljuje blagovremenu i dozvoljenu reviziju. Reviziju izjavljuje zbog bitne povrede ZPP i pogrešne primene materijalnog prava.

Tužilac podnosi odgovor na reviziju tuženog u kojoj spori revizijske razloge i predlaže da se revizija kao neosnovana odbije. Ističe da su parničari zaključili sudsko poravnanje i njime na drugačiji način regulisali pravnosnažno utvrđenu obavezu koja se revizijom tuženog pobija. Stoga smatra da je obzirom na postojanje druge sudske odluke iz istog odnosa odlučivanje po reviziji bezpredmetno. Uz odgovor na reviziju ne prilaže zaključeno sudsko poravnanje. Tuženi ga u reviziji ne pominje, a u spisu ono ne postoji.

Republički javni tužilac se o izjavljenoj reviziji nije izjasnio.

Vrhovni kasacioni sud je ispitao drugostepenu presudu na način propisan članom 399. i odlučio kao u izreci revizijskog rešenja iz sledećih razloga:

Revizija tuženog je osnovana.

Nižestepene presude nisu zahvaćene bitnom povredom iz člana 361. stav 2. tačka 9. ZPP na koju se u revizijskom postupku pazi po službenoj dužnosti. Nisu zahvaćene ni ostalim bitnim povredama na koje neosnovano ukazuje revident.

Predmet spora je isplata protivvrednosti obveznica C. banke I..

Pravni prethodnici stranaka su zaključili ugovore o izvozu. Po tim ugovorima pravni prethodnik tuženog je u I. izveo tekstilne proizvode pravnog prethodnika tužioca. Roba je izvežena u toku 1988, 1989. i 1990. godine. Cena robe nije plaćena tužiocu. Ministarstvo finansija Republike I. je 3.1.2005. godine objavilo oglas kojim poziva zainteresovana lica uključujući finansijske institucije da kancelariji za usaglašavanje duga Republike I. ustanovljenoj u okviru sedišta firme „E. & Y.“ u A. - Država J. kao administratoru strane, dostavi informacije o nenaplaćenim komercijalnim potraživanjima od dužnika. Udruženje banaka Srbije na inicijativu Narodne banke Srbije je odlučilo da J... banka kao administrator prijavi komercijalna potraživanja kancelariji za usaglašavanje duga organizovanoj u sedištem sedišta revizorskog advokata E. & Y. u A. u Beogradu 2005. godine.

usaglasavanje duga organizovanoj u sastavu sedista revizorske firme „E. & I. u A..“ u toku jula 2005. godine Vlada I. je objavila da će komercijalnim

Prev 328/10

-3-

poveriocima ponuditi izmirenje duga u skladu sa uslovima i načinu postignutog sporazuma sa Vladama kreditora koje čine Pariski klub poverilaca na tri moguća načina. J. banci kao ovlašćenom administratoru potraživanja iz I. Republika I. je uputila konkretan poziv da prihvati regulisanje potraživanja otpisom 80% potraživanja u zamenu ostatka potraživanja od 20% obveznicama ili zajmom. J. banka je prihvatila izmirenje duga prema komercijalnim poveriocima iz Srbije izdavanjem obveznica svakom poveriocu u nominalnom iznosu od 20% usaglašenih potraživanja u valuti USD sa kamatom od 5,8% na godišnjem nivou. Kamata se obračunava polugodišnje unazad počev od 1.1.2006. godine i isplaćuje se počev od 15.7.2006. godine i svakog daljeg 15. januara, 15. jula, zaključno sa 15.1.2028. godine. Glavnica će se otplaćivati u 16 polugodišnjih rata počev od 15.7.2020. godine. Ukupna potraživanja tuženog kao komisionara da izvezenu robu domaćih tekstilnih proizvođača izmirena je obveznicama u ukupnoj vrednosti od 46.865.859,45 USD. Tužiocu od tog iznosa pripada 4.721.784,08 USD u obveznicama koje dospevaju za plaćanje u 16 polugodišnjih rata u vremenu od 2020. do 2028. godine. Tuženi je 9.12.2005. godine ustupio - prodao obveznice „D. banci“ iz L.. Prodao je obveznice svih komitenata čiju robu je izvezao u I., a koja je plaćena obveznicama.

Na osnovu tako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi obavezuju tuženog da tužiocu isplati 4.721.784,08 USD u dinarskoj protivvrednosti sa kamatom po stopi od 5,8% na godišnjem nivou počev od 20.12.2005. godine, pa do isplate, takođe u dinarskoj protivvrednosti. Tužbeni zahtev nižestepeni sudovi usvajaju smatrajući da osnov obaveze postoji u činjenici što je tuženi bez saglasnosti tužioca otuđio obveznice koje pripadaju tužiocu i time tužioca lišio prava iz obveznica i prava na kamatu. Sledom tog pravnog stava usvojen je tužbeni zahtev u celosti.

Suprotno izraženom stavu nižestepenih sudova revizijski sud smatra da tužilac nema pravo na isplatu utuženog i dosuđenog iznosa. Ne na način kako je to utuženo i pravnosnažno dosuđeno. Nema zbog toga što tužilac ne može od tuženog tražiti više prava iz obveznica od prava koje je inkorporirano u obveznici. Tužiocu pripada pravo na obveznice u vrednosti od 4.721.784,08 USD i to nije sporno. Pripada mu i pravo na polugodišnju kamatu počev od 1.1.2006. godine koja se isplaćuje polugodišnje počev od 15.7.2006. godine pa do isplate kredita. Otplata dugovane glavnice počinje 15.7.2020. godine i isplaćuje se u 16 polugodišnjih rata zaključno sa 2028. godinom. To je dakle pravo koje je pripadalo tužiocu po osnovu obveznica kao dugoročnih hartija od vrednosti.

Stoga tužilac nema pravo na isplatu protivvrednosti obveznica u paricionom roku, jer obveznice dospevaju za naplatu tek od 15.7.2020. godine. Tužilac bi eventualno imao pravo na isplatu samo na način kako je to pravo

Prev 328/10

-4-

inkorporirano u obveznicama, dakle pravo na isplatu na način i u rokovima inkorporiranim u obveznicama iračke države.

Nije sporno da je tuženi bez saglasnosti tužioca i ostalih njegovih komitenata prodao obveznice putem kojim je država izmirila dug komercijalnih poverilaca, a komitenata tuženog. Procenjujući sve okolnosti vezane za buduću neizvesnost moguće naplate potraživanja iz dugoročnih obveznica tuženi je procenio da obveznice treba prodati pre njihova dospeća na sekundarnom tržištu. Takva procena je i po oceni ovog suda bila realna. S obzirom na dešavanja u ... državi ratno stanje, buduća neizvesnost svega u predstojećem periodu, dospeća za naplatu obveznica sa grejs periodom od 15 godina i isplatom glavnice u narednih 8 godina, tuženi je osnovano procenio da postoji veliki rizik u naplati potraživanja iz obveznica i da ih stoga treba prodati na sekundarnom tržištu. Pravilno procenjujući sve okolnosti tuženi je istupao kao dobar domaćin i savestan privrednik.

Međutim, dugoročne obveznice se na tržištu hartija od vrednosti ne mogu prodati po ceni na koju i glase. Ne mogu zbog toga što niko nema ekonomski interes da za dugoročne obveznice sa neizvesnom naplatom koje za naplatu dospevaju 15 godina po izdavanju sa obavezom isplate u narednih 8 godina kupi obveznice po njihovoj nominalnoj vrednosti i odmah ih isplati. Zato se takve obveznice na sekundarnom tržištu prodaju po nižoj ceni uz određeni diskont. Cenu obveznica kao njihovu protivvrednost u momentu prodaje određuje ponuda i tražnja. Tuženi je obveznice prodao pre njihova izdavanja tj. 9.12.1995. godine. Time je na sebe preuzeo rizik da proda obveznice po ceni nižoj od realne - tržišne. Ta bitna činjenica nije utvrđena jer je rezultirana pogrešnom primenom materijalnog prava, pa su nižestepeni sudovi smatrali da ona i nije bitna za presuđenje. To dalje podrazumeva da je pod sumnjom da li je u tom delu postupanja tuženi postupao kao dobar privrednik - dobar domaćin. Da li je pri prodaji 9.12.2005. godine zastupao na valjan ekonomski način interese svojih komitenata, pa i tužioca. To je bitna činjenica za buduće presuđenje i od nje zavisi odluka o visini tužbenog zahteva. Stranke u sporu trebaju da se izjasne na ove okolnosti i ponude dokaze na okolnosti tržišne vrednosti obveznica, počev od njihovog iznošenja na sekundarno tržište hartija od vrednosti.

Tuženi mora da plati protivvrednost obveznica koja je odgovarala tržišnoj vrednosti obveznica u vreme njihova iznošenja na sekundarno tržište. Zato je pasivno legitimisan. Neosnovano tuženi u toku celog postupka ustrajava na nedostatku pasivne legitimacije na svojoj strani. Nižestepeni sudovi su pravilno utvrdili pasivnu legitimaciju tuženog za isplatu tužiočeva potraživanja. Neosnovano je i osporavanje tuženog aktivne legitimacije na strani tužioca. I tu bitnu činjenicu nižestepeni sudovi su raspravili i utvrdili na valjan način. Neosnovan je i prigovor zastarelosti na kome bez ikakvog osnova u toku celog spora ustrajava tuženi. Tuženi je u docnji

Prev 328/10

-5-

od dana kada je mogao da raspolaže obveznicama ... države među kojima je i deo obveznica koji pripada tužiocu u sporu.

Sa iznetih razloga, usvojena je revizija i na osnovu člana 407. stav 2. ZPP, su ukinute nižestepene presude u delu usvojenog tužbenog zahteva.

Obzirom da odluka o tužbenom zahtevu uslovljava i odluku o troškovima, revizijski sud je na osnovu procesnog ovlašćenja iz člana 161. stav 3. ZPP ukinuo i rešenje o troškovima spora sadržano u stavu 3. izreke prvostepene presude, što podrazumeva da će se u ponovljenom postupku odlučiti i o troškovima spora.

Predsednik veća - sudija

Stojan Jokić, s.r.